

Jezična panorama u predškolskim ustanovama

Vlačić, Rahela

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:137:052777>

Rights / Prava: [In copyright/Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-04**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

RAHELA VLAČIĆ

JEZICI NA PANORAMA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

Pula, rujan 2018.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

RAHELA VLAČIĆ

JEZICI NA PANORAMA U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

Završni rad

JMBAG: 0115065605, izvanredni student

Studijski smjer: Predškolski odgoj – izvanredni

Predmet: Talijanski jezik

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romanistika

Mentor: dr. sc. Lorena Lazarić, v. pred.

Pula, rujan 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Rahela Vlačić, kandidatkinja za prvostupnika ranog i predškolskog odgoja, ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo koga autorska prava. Izjavljujem također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Rahela Vla i , dajem odobrenje Sveu ilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom *Jezi na panorama u predškolskim ustanovama* koristi na na in da gore navedeno autorsko djelo kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveu ilišne knjižnice Sveu ilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveu ilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni na in ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

Sadržaj

1. Uvod.....	5
2. Povijest hrvatskog jezika.....	6
3. Narje ja hrvatskog jezika	7
4. Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt	9
5. Labinska cakavica	11
6. O cakavici.....	13
7. Dje ja književnost na cakavici.....	15
8. Njegovanje cakavice u inozemstvu.....	16
9. Brendiranje cakavice u Labinu.....	17
10. Metodologija istraživanja.....	22
11. Rezultati i rasprava.....	22
12. Zaklju ak	31
13. Literatura.....	33
14.Sažetak	35

1. Uvod

Tema ovog završnog rada je jezi na panorama u predškolskim ustanovama iz perspektive labinske cakavice. U radu je prikazan razvoj cakavice kroz povijest. Za njeno su oblikovanje zaslužna mnogobrojna iseljavanja i izumiranje autohtonog stanovništva, zatvaranje rudnika te modernizacija i naseljavanje novog stanovništva na podru je Labina i okolice. Sve je to dovelo do smanjenog korištenja i poznavanja cakavice koja se uglavnom koristi u privatnom obiteljskom okruženju. Istraživanjem, iji su rezultati prikazani na kraju ovog završnog rada, željela su se ispitati mišljenja i stavovi današnjih stanovnika Labinštine o korištenju cakavice, kako ju njeguju te smatraju li dovoljnim korištenje cakavice u privatne svrhe i u obilježavanju nekih važnih doga anja grada Labina, ili bi je trebalo više njegovati i „brendirati“.

Izreka zbori da na mladima svijet ostaje, zato se nadam da će sadašnji i budu i mlađi naraštaji njegovati kulturnu ostavštinu naših predaka i da će se znati oduprijeti utjecaju današnjeg modernog doba na cakavicu.

2. Povijest hrvatskog jezika

Pojavom glagoljice i irilice u 15. stolje u dolazi do razvoja hrvatskog jezika koji se zaustavlja dolaskom Turaka. Mnogobrojne seobe u Italiju, Austriju, Slovačku i Mađarsku dovode do širenja štokavskog narječja na nekadašnje akavske i kajkavske prostore. U 16. stolje u dolazi do ponovnog bujenja hrvatskog jezika te boga enja akavske, kajkavske i štokavske književnosti. Prva gramatika hrvatskog jezika napisana je u 17. stolje u, a napisao ju je Bartol Kašić. „Tridesetih godina 19. st. započinje ilirski preporod. Hrvatski intelektualci bore se za očuvanje hrvatskog identiteta. Kako je jezik bitna odrednica nacionalnog identiteta, svoju su borbu usmjerili na očuvanje hrvatskog jezika.“¹

Hrvatske kulturne i znanstvene ustanove su u 20. stolje u *Deklaracijom o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika* zahtijevale da se u tadašnjoj SFRJ ustavom utvrdi jednakost i jednakopravnost četiriju jezika: hrvatskog, slovenskog, srpskog i makedonskog. Kada Hrvatska kreće s osamostaljenjem (1990./1991.), hrvatski jezik jača kao nacionalni jezik Hrvata.

¹ URL: <http://webograd.tportal.hr/Miha29/hrvatskijezik/kratkopovijesthrvatskogajezika>, preuzeto 15. ožujka 2018

3. Narje ja hrvatskog jezika

Hrvatski jezik razlikuje tri narje ja: kajkavsko, štokavsko i akavsko.

Kajkavsko narje je prepoznajemo po upitnoj zamjenici *kaj* i najrasprostranjenije je u sjeverozapadnoj Hrvatskoj (Me imurju, Prigorju, Turopolju, zapadnoj Podravini, Hrvatskom zagorju) te u Gorskem kotaru. Van granica Hrvatske, kajkavsko narje je je zastupljeno u dijelovima Maarske i Rumunjske. Neke njegove osnovne današnje značajke jesu otvorenost, zatvorenost i diftongacija (dvoglasnost) samoglasnika, naglašavanje pretposljednjeg i posljednjeg sloga, prevladavanje određenih pridjeva, neprovođenje sibilizacije te korištenje njemačkih, maarskih i slovenskih posuđenica.

Štokavsko narje je prepoznajemo po upitnoj zamjenici *što* ili *šta*. Prostire se u skoro svim dijelovima Hrvatske; od Baranje, Koprivnice, Like i Gorskog kotara pa sve do dalmatinskih otoka Hvara, Brača, Šolte i Mljeti. Štokavsko se narje je također govori u susjednim nam zemljama (Srbiji, Bosni i Hercegovini te Crnoj Gori). Karakteristike štokavskog narjeja su uzlazni, silazni te dva kratka naglaska, ispadanje ili zamjena fonema *h*, izjednačavanje množine imenica u dativu, lokativu, instrumentalu te brojni turcizmi.

Petar Šimunović (2011) u knjizi *Izabrana djela, akavska itanka* navodi kako se akavsko narje proteže od krajnjeg akavskog otoka Lastova na jugoistoku do Savudrije i Istrije na sjeverozapadu, od najudaljenijih naseljenih otoka na Jadranu do Žumberka na sjeveru. Izvan granica Hrvatske, akavsko narje je koriste gradišćanski Hrvati u dijelovima Austrije, Maarske i Slovačke te iseljenici u Sjevernoj i Južnoj Americi i Kanadi. Kako navode Franci, Hudeček i Mihaljević (2005), neke od njegovih osnovnih značajki su zamjenica *a* (če u dijelu Kvarnerskog otočja) ili prijedložni izrazi poput *za* i *po*, uglavnom sa uvanjima starohrvatskih tronaglasni sustav (kratkosilazni, dugosilazni i akut, poseban naglasak uzlazne intonacije) te staro mjesto naglaska, različiti refleksi starohrvatskog poluglasa *šva* (*danas*, *denes*, *donos*), slogotvornih glasova *I* (*vuna*, *valna*, *velna*, *vona*) i *r* (*karv*, *kerv*, *krv*, *etvortak*) te praslavenskog jata (ikavski – *bili*, ekavski – *beli*, ikavsko-ekavski – *belo mliko*, jekavski – *bjelo*), neki govori uvažaju stari skup *r* (*revo*), osobito

oblik pomo nog glagola biti u kondicionalu (*bin*, *biš*, *bin*, *bimo*, *bite*, *bi*), prijelaz krajnjeg *m* u *n* u nastavcima i nepromjenjivim rije ima (*vidin*, *sedan*).

4. Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt

U akavskom narje ju razlikujemo šest dijalekata; buzetski ili gornjomiranski dijalekt, jugozapadni istarski ili štakavsko- akavski dijalekt, sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt, srednjo akavski ili ikavsko-ekavski akavski dijalekt, južno akavski ili ikavsko akavski dijalekt te lastovski ili jekavsko akavski dijalekt.

Slika 1. Dijalekti na podruju Istre²

Sjeverno akavski ili ekavsko akavski dijalekt jedan je od najstarijih i najrasprostranjenijih dijalekata hrvatskog jezika. „Sjeverno akavski ekavski dijalekt se govori na sjevernom dijelu Lošinja, na Cresu, sjevernom dijelu Hrvatskog primorja,

² URL:<http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606>, preuzeto 16. ožujka 2018.

u široj okolici Rijeke, na sjeveroistočnoj istarskoj obali od Rijeke do Raškog zaljeva i u dijelovima središnje Istre.³ Kako je zapisano u Istarskoj enciklopediji⁴ u 14. stoljeću u Istri postojala dva autohtonona akavska dijalekta: ekavski, u kojem se razlikuju središnjoistarski i sjeveroistočni istarski, s pazinskim, labinskim, žminjskim i boljanskim govorima, te buzetski dijalekt. Na kraju 15. i u 16. stoljeću pojavljuju se seobe i uz potporu mletačkih vlasti mnogi migranti dolaze u Istru, opustošenu unutrašnjim ratovima i poštastima. Doseljenici, uglavnom s juga Hrvatske te Like i Krkavce, koji su se naselili na prostore bez stanovništva ili s manjim brojem starosjedilaca, donijeli su u Istru nove dijalekte.

Neke od osnovnih znakova sjevernog akavskog dijalekta su:

- ekavski refleks jata (*oreh*)
- stari troakcenatski sustav (*ruka, manu*)
- nejotirani oblici (*cvitje*)
- za genitiv jednine te za nominativ, akuzativ i vokativ množine imenica ženskoga roda a-osnova prevladao je morfem *i* (*jabuki*)

³ URL: <http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/kapovicpha038.pdf>, preuzeto 8. ožujka 2018.

⁴ URL: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606>, preuzeto 16. ožujka 2018.

5. Labinska cakavica

Grad Labin jedan je od gradova s vrlo bogatom, burnom i dugom prošloš u koja je nedvojbeno ostavila traga i na samoj cakavici. Labin je gradi smješten na brdašcu visokom 320 metara. Njegova povijest datira dvije tisu e godina prije Krista, kako potvr uju ostaci naseobina kasteljera (gradine na injene od velikih tesanih blokova, odnosno od lomljena nevezana kamenja) zna ajnih za željezno doba. Osnovali su ga Kelti u 4. stolje u prije Krista i nazvali ga Albona/Alvona što na keltskom jeziku zna i „grad na brdu“. Kroz stolje a Labin mijenja vladare, a važno je spomenuti period od 1420. do 1797. godine kada na ovom podru ju vlada Mleta ka republika, a zatim i Austrija i Italija, kada se, uz talijanske i njema ke škole, otvaraju i škole na materinjem jeziku, što ostavlja snažan utjecaj na cakavicu. Kada 1943. godine Istra ulazi u sastav Hrvatske koja je tada bila dijelom socijalisti ke Jugoslavije, dolazi do velikog iseljavanja ondašnjeg stanovništva i doseljavanja stanovništva s podru ja Bosne i Hercegovine, što rezultira smanjenjem broja autohtonog stanovništva, a time i postepenim odumiranjem labinske cakavice.

Cakavica se neko koristila duž jadranske obale, od Labina, Rijeke pa sve do Splita i susjednih otoka. Danas se na širem rije kom podru ju sve manje uje cakavski govor. Moglo bi se re i da je gotovo izumro. Nagli rast gradova, industrijalizacija, uporaba standardnog jezika te umiranje starog stanovništva doveli su do nestanka rije ke cakavice. No, Rijeka nije jedina ija cakavica jeste ili ho e nestati. Svaka je vladavina od onih koje su se izmjenjivale na podru ju Istre ostavila neki znak, neki pe at, u obliku opipljivih gradina, spomenika, ali i u obliku ne eg neopipljivog, ali vrlo bitnog; jezika.

Labin ima bogatu povijest koja je ostavila veliki utisak ne samo na gospodarstvo i kulturu nego i na sâm jezik. Od svih vlasti koje su upravljale gradom, najve i utjecaj je imala Italija tj. Venecija. U samoj cakavici pronalazimo oko tri tisu e venecijanskih ili talijanskih fraza koje je ovdašnje stanovništvo mal ice izmijenilo te uvrstilo u govor cakavice. „Dio tih rije i se koristi u izvornom obliku, mnogima je tek izmijenjen izgovor u skladu s ovdašnjim govorom, mnogo glagola ima romanski korijen, a slavenski nastavak (tokat – *toccare*, zamendat – *mendare*, rivat – *rivare*, kantat – *cantare* itd.)“ (Milevoj, 2006:7) Venecijanski dijalekt se stolje ima uvla io u sâm govor Labinjana

razvijaju i cakavicu kakvu danas možemo uti samo kod starog, autohtonog stanovništva.

Talijanski je jezik još za vrijeme Austrije bio službeni jezik. Jedna od zanimljivosti vezanih za to vrijeme jeste da se cakavica, ili kako su ondašnji ljudi voljeli re i da *gonaju po naše*, za vrijeme Austrije koristila samo u privatne svrhe, tj. kada odrasli nisu htjeli da ih djeca razumiju. Tako er je zanimljivo da je u gradovima prevladavao talijanski jezik, dok se na selu koristila isklju ivo cakavica, stvaraju i na taj na in jaz izme u sela i grada.

Osim venecijanskog dijalekta, pronalazimo poveznicu i sa slavenskim jezicima. „Rusi za brašno, kao i mi, kažu muka, a ne kvasac.“ (Milevoj, 2006:6) Slaveni se rano naseljavaju na podru je Istre, a U ka je kao prirodna brana sprje avala iseljavanje s ovog podru ja, pa se jezik i kultura nisu toliko dirali. Mnogi filolozi i dan danas istražuju bogatstvo jezika i književnosti u ovim krajevima.

Ulaskom Istre, a samim time i Labina, u sastav Hrvatske 1943. godine dolazi do iseljavanja ljudi iz Labina, ali i ostalih krajeva države, u sjeverne i južne dijelove Amerike i Australije. Labin se okre e razvoju turizma i industrije, rudnici se zatvaraju, a zajedno s rudnicima nestaju i neke cakavske rije i. Venecijanski dijalekt po inje se gubiti i sve se više koristi mješoviti govor cakavice i standardnog književnog jezika. Današnja djeca pojmove kao što su *rudnik*, *vagoni*, *rudar* i *rudarenje* mogu vidjeti i uti samo u muzejima.

Iš itavaju i literaturu, posebice me se dojmio predgovor Marijana Milevoja koji se u svojim rje nicima *Gonan po naše* (prvi dio i drugi nešto opširniji), uz sam rje nik koji sadrži ak 7500 rije i, bavi i problematikom odumiranja labinske cakavice. Kao što sâm autor kaže: „Dok sam prilikom objavljuvanja prvog rje nika 'Gonan po naše' još vjerovao da e se dugo naša cakavica uti na ovim prostorima, danas sam mnogo realniji i suzdržaniji.“ (Milevoj, 2006:5)

6. O cakavici

Labinska cakavica oduvijek je privlaila ljudi na pisanje i istraživanje iste. Problematikom njezinog nestajanja, osim Milevoja, bavio se i naš poznati pisac Mate Balota, znanstvenik, književnik, narodnjak i ovjek sela kako ga Marijan Milevoj opisuje u svom rječniku *Gonan po naše* (2006). Balota je sredinom tridesetih godina, tijekom posjeta svojoj rodnoj Istri, opisao tadašnje stanje jezika, kulture i tradicije. U svojim putopisima (ur. Milevoj, 2011) opisuje nepovoljne društveno-političke uvjete ondašnje Istre, njezin brz razvoj, ali i brisanje višestoljetne tradicije. Dijalekt opstaje samo na selu, a u gradu gotovo da se ne koristi.

O labinskoj cakavici pisali su kako hrvatski, tako i strani filolozi i jezikoslovci. Provodila su se i istraživanja o labinskom govoru. Neke od tih zapisa i istraživanja naveo je i Marijan Milevoj u svom rječniku *Vadin po naše* (2016).

Beogradski filolog Aleksandar Beli svojim je saznanjima značajno utjecao na buduće istraživače dijalekata, uključujući i labinski govor. Krajem 1912. godine boravio je na području od Plominskog Zagorja na sjeveru, preko Šumbera, Svetе Nedelje, Snaši a i Santaleza, pa do Ripende i Svetog Lovre a na južnom dijelu Labinšćine dok je istraživao karakteristike srednjoistarskih govora. Beli je napisao tekst o istraživanju labinskog govora pod naslovom *Izveštaj Državnog savetu o pribiranju dijalektološke građe, potpomognutom sredstvima iz 'Velimirijanauma'*. Između ostalog, u *Izvještaju* su njegovi zapisi o samoglasnicima posebnog izgovora i ekavskom refleksu jata. (Usp. Milevoj 2016:12)

Marijan Milevoj u rječniku *Vadin po naše* (2016) navodi zapise hrvatskog jezikoslovca Josipa Ribari koji se u knjizi *Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri* osvrta na popis stanovništva prema jeziku operenja te otkriva kako se 1910. godine ukupno 783 stanovnika izjasnilo za hrvatski, a tek 238 za talijanski, ime potvrđuje ondašnji veliki utjecaj standardnog hrvatskog jezika na samu cakavicu.

Uz prethodno navedene jezikoslovce i filologe, Milevoj navodi i Silvanu Vranić, redovitu profesoricu na Sveučilištu u Rijeci, koja je rezultate svog istraživačkog rada na temu labinskog govora objavila u monografiji *Cakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi* koja je, kaže Milevoj, istraživala „labinski govor na području istočne od Raše, uz rubna mjesta Ružići, Kraj Drage, Jurazini i Vozili te Plomin. Na karti

akavskoga ekavskoga dijalekta uz sveukupno 65 lokaliteta koji pripadaju labinskim govorima ona Vozili e, Plomin, Plomin Luku i Zagorje ozna ava koa rubni dio ovih govora.“ (Milevoj, 2016:15)

7. Dje ja književnost na cakavici

Labin je bogat piscima koji pišu na cakavici: Danijel Mohorovi , Rina Milet i , Rea Radin, Malvina Mileta i mnogi drugi. U moru literature, pronašla sam predivne stihove i prije na cakavici, namijenjene najmlađima. Roberta Razzi, u svojem je *Kalendaju* (2008) na maštovit način, uz ilustracije koje je sama naslikala, pokušala cakavicu približiti djeci predškolskog uzrasta kroz mjesecce u godini i aktivnosti vezane uz određeni mjesec.

Miranda Škalamera Verbanac u svojim pričama *Lesica Tancunica i Domicine kokoši* (2015) i *Zec Rojskičva Aninen kapuze* (2016) na duhovit način prikazuje događanja na selu. Objavila je i knjigu *Moje prve domoce besedi* (2014) u kojoj djecu u bojama, brojevima, igračkama i slikom, a u koautorstvu s Leticijom Trinajstić i *Pinetoh Boži* (2017) u kojoj opisuje doživljaj Božiće aka Pineta, u doba kada su još uvijek radili rudnici i kada su obitelji preživljavale od rudarske plave.

Slika 4. Knjige na cakavici autorice Mirande Škalamera Verbanac⁵

⁵ URL: <http://kulturasnova.com/clanovi/miranda-skalamera-verbanac/> preuzeto 18. ožujka 2018.

8. Njegovanje cakavice u inozemstvu

Želja za boljim životom mnoge je Labinjane odvela na drugi kraj svijeta. Osim kofera, u inozemstvo su ponijeli uspomene, običaje i cakavicu. U New Yorku se 2. ožujka 1977. godine osniva klub *Rudar* koji djeluje kao restoran u kojem se održavaju tradicionalne proslave, nudi tradicionalna hrana te kao klub u kojem ljudi igraju razne društvene igre kao što su briškula i trešeta.

Kroz razgovor s „našim Merikanima“, kako ih znaju nazivati Labinjani, vidljivo je da je cakavica malo „zahr ala“ i da ju izgovaraju na udan na in. No, treba svakako pohvaliti njihov trud da svoj materinji jezik prenesu djeci. Mnogi „Merikani“ se redovito, svake godine, vraćaju u Labin i okolicu te na taj način svoju „zahralu“ cakavicu obnavljaju i njeguju. Tako er, iseljenici su aktivni i na društvenim mrežama, brendiraju i dijele svoju tradiciju s ostalim ljudima.

Spustimo li se južnije, u Argentinu tj. njen glavni grad Buenos Aires, primjeđujemo da iseljenici koji njeguju cakavicu u svojim obiteljima imaju manje poteškoće u izgovoru od sjevernjaka. Taj se lakši izgovor pripisuje španjolskom jeziku koji je tako sličan talijanskom jeziku, a u labinskoj se cakavici, kao što je već rečeno, može pronaći oko tri tisuće talijansko-venetskih riječi.

Na takav način cakavica se uva, njeguje i brendira ne samo u Labinu i okolici nego i mnogo šire. Mogli bismo reći da su naši iseljenici jedna od karika koje drže tradiciju naših starih načina života.

9. Brendiranje cakavice u Labinu

Grad Labin je 2014. godine pokrenuo projekt s ciljem o uvanja i promocije labinske cakavice. U sklopu tog projekta organizirana su dva predavanja: „*akavski govor u Istri*“ dr. sc. Line Pliško sa Sveu ilišta Jurja Dobrile iz Pule i predavanje o labinskim govorima dr. sc. Ivane Neži, poslijedoktorandice na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci. Projekt se proširio i na dva labinska vrti a, dje je vrti e „Pjerina Verbanac“ i „Gloria“ te je tako u kreativno-istraživa kom radu djece nastala prva slikovnica-rje nik *Naše besedice* (2014) koja sadrži etiristo rije i i oko stotinu dje jih crteža.

Starija su djeca tijekom cijele te godine marljivo sakupljala poslovice, izreke, „š orice“ i prije na cakavici, dok su mlađa djeca s odgojiteljicama uila pjesmice te izradila mnoge ilustracije koje su dio slikovnice *Naše besedice*. Uz djecu i odgojiteljice, veliku ulogu u realizaciji ovog projekta imale su i koordinatorica projekta, Loredana Ruži Modrušan, njezine suradnice Zlata Jurcan Vukelić, Zdenka Nainović, Palmira Golja i Oriana Šulac Sellan, urednica Neda Milenković te umjetnica Ivona Verbanac, koja je uredila prekrasnu naslovnicu slikovnice. Na stranicama slikovnice svako abecedno slovo prate crteži i pjesme koje su tijekom godine zajedno s odgojiteljicama i roditeljima prikupljali mališani dje jih vrti a.

Slikovnica je predstavljena u prepunoj dvorani Gradske knjižnice uz bogati glazbeno-zabavni program te izložbu dje jih radova. Neda Milenković je na predstavljanju slikovnice zaključila da je slikovnica „materijalni dokaz da je labinjonska cakavica živa, da je u uporabi od najmlađeg uzrasta, a svaki pisani trag vrijedan je dokument o njenom postojanju i prenosi se dalje.“⁶

Godinu kasnije u projekt ulaze labinski autori koji pišu na cakavici te se objavljaju zbirka *Merli i od Ca* i knjiga *akuloda na Turjone*.

⁶ URL: http://www.5portal.hr/vijesti_detajl.php?id=7295 preuzeto 21. ožujka 2018

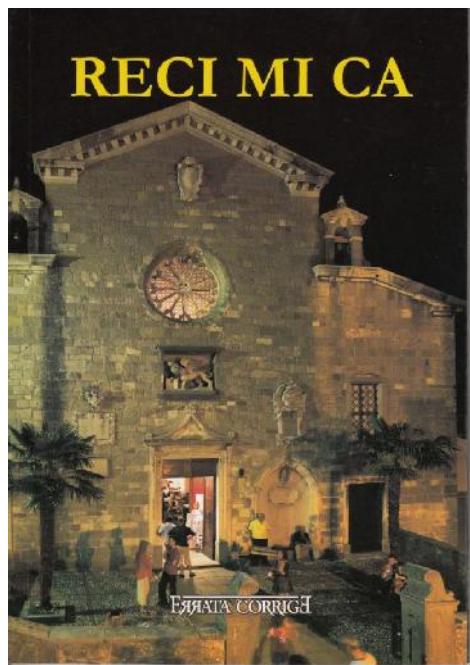
Slika 5. Slikovnica-rječnik *Naše besedice*⁷

Jedan od projekata njegovanja i očuvanja dijalektalne riječi i labinske cakavice je i literarni natječaj *Ca je a* koji je gradska knjižnica Labin, u suradnji s Knjižarom i antikvarijatom Matthias, započeo 1993. godine. Prvotno je natječaj bio namijenjen učenicima osnovnih škola Labina i Labinštine i Srednje škole Mate Blažine Labin. Zahvaljujući entuzijazmu učitelja razredne nastave i profesora Hrvatskog jezika i književnosti koji su prepoznali nastrojavanja da se i ovim putem kroz učenje koštalaštvo očuvaju ajna riječi, svake godine pristiže veliki broj novih i neobjavljenih radova u kojima mali i mladi pjesnici progovaraju materinskom akavicom/cakavicom. Kao rezultat projekta objavljena je zbirka učenika u kojoj su sabrane nagrađene pjesme od 1993. do 1995. godine.

⁷ URL: <https://www.labin.com/vijesti/promocija-slikovnicerijecnika-nase-besedice-04-12-u-gradskoj-knjiznici-labin-29224>, preuzeto 18. Žujka 2018.

Slika 6. Zbirka u eni kih radova literarnog natje aja *Ca je* a⁸

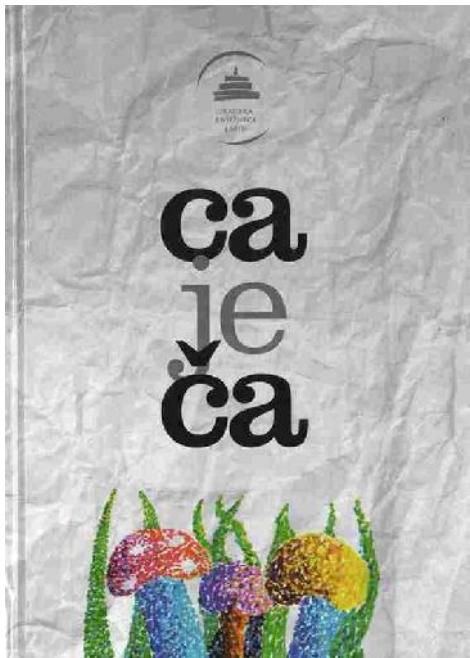

Natje aj se 2004. godine proširio na širu populaciju u namjeri se uklju i i pjesnike iz okruženja Labina, ali i sudionike s podru ja itave Istre. Nagra eni radovi od 2004. do 2009. godine objedinjeni su u zbirci pjesama *Reci mi ca* (2010.) .

Slika 7. Zbirka pjesama *Reci mi ca*⁹

⁸ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

⁹ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

Godine 2013., uz potporu Istarske županije, Grada Labina, Općine Kršan i Općine Raša, objavljeni su nagranični djeli radovi s literarnog natjecanja od 2007. do 2012. godine u zbirci *Ca je a: zbirka dje je dijalektalne poezije*.

Slika 8. *Ca je a: zbirka dje je dijalektalne poezije*¹⁰

Na istoimenom literarnom natjecanju natjecala sam se kroz srednjoškolsko obrazovanje te sam 2010. godine osvojila 3. mjesto u kategoriji srednjih škola pjesmom *Pet ur*.

Pet ur

*Pet ur još nanke pasalo ni,
Saki šlovek, saki brek va sele
Spi.*

*Pet, oneh pet ur pasalo ni
A va kostima cutiješ
Da predevaku Mrvi dni.*

*Pet ur još pasalo ni
Mrtvaška va vrte
Svoju glovu drži.*

*Pet ur još pasalo ni, a sa rosa s neba
Cimitar škropi.
Pet ur, pet ur pasalo ni
A saki šlovek
Na svojega pokojnega
se spameti.*

¹⁰ URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca>, preuzeto 17. ožujka 2018.

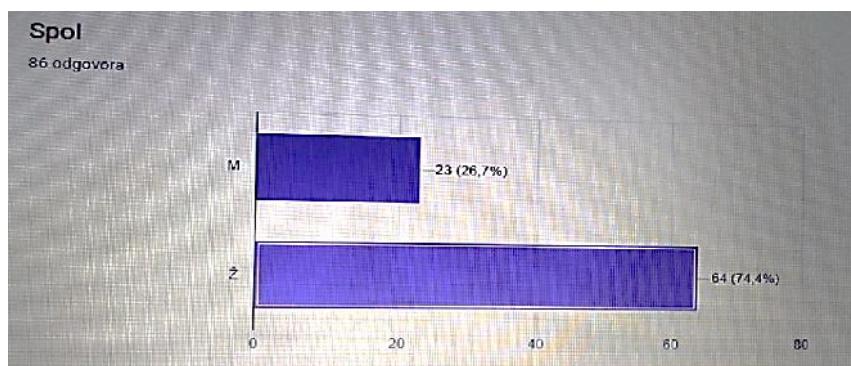
Labin je bogat pjesnicima i književnicima koji na svoj način doprinose njegovanju cakavice i poticanju mlađih na izražavanje i pisanje na dijalektu. Osim literarnog natječaja *Ca je a*, u Labinu se kroz projekt očuvanja i zaštite cakavice svake godine održavaju *akuloda na Špine* i *akulode na turjone*, kojima se poziva sve pjesnike i pjesnikinje koji pišu na labinskoj cakavici da izlaganjem svojih stihova njeguju cakavicu.

10. Metodologija istraživanja

U Google obrascima napravljena je anonimna anketa kojom se željelo ispitati stavove ispitanika o korištenju cakavice u predškolskim ustanovama. Anketa je distribuirana *online*, elektroni kom poštom i društvenim mrežama, u cilju obuhvaanja što većeg broja ispitanika. Anketi, koja se sastojala od 14 pitanja od kojih su se prva tri odnosila na demografske podatke, pristupilo je ukupno 86 ispitanika.

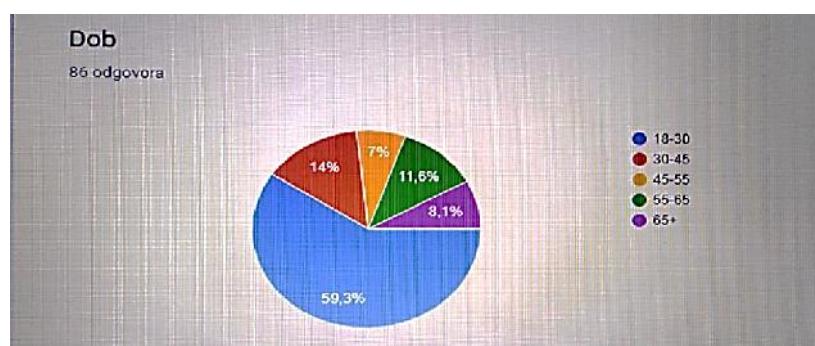
11. Rezultati i rasprava

Grafikon 1: Spol

Legenda: M = 23 (26,7%); Ž = 64 (74,4%)

Grafikon 2: Dob

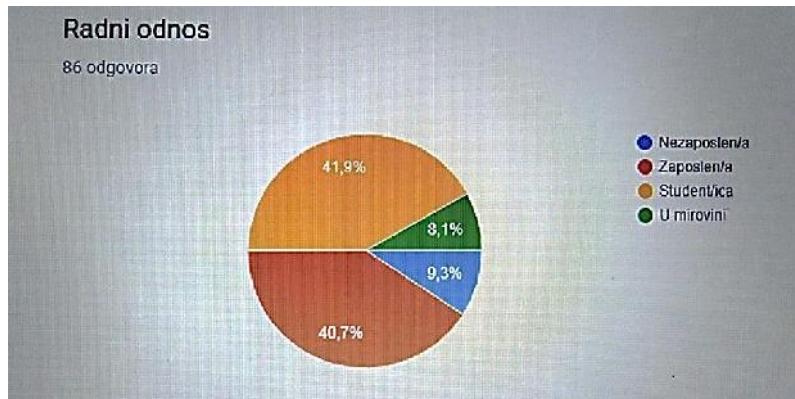

Legenda: 18-30 = 51 (59,3%); 30-45 = 12 (14%); 45-55 = 6 (7%); 55-65 = 10 (11,6%); 65+ = 7 (8,1%)

U anketi je sudjelovalo 86 ispitanika od kojih je 23 (26,7%) muškaraca i 64 (74,4%) žena. Više od polovice ispitanika (N=51; 59,3%) ima između 18 i 30 godina, dok je ostatak gotovo podjednako raspodijeljen: 12 ispitanika (14%) od 30-45 godina, 6 ispitanika (7%) od 45-55 godina, 10 ispitanika (11,6%) od 55-65 godina te 7

ispitanika (8,1%) sa 65 godina i više. Ovakav se rezultat može pripisati popularnijem korištenju društvenih mreža me u mladima.

Grafikon 3: Radni odnos

Legenda: Nezaposlen/a = 8(9,3%); Zaposlen/a = 35(40, 7%); Student/ica = 36 (41,9%); U mirovini = 7 (8,1%)

Od svih ispitanika 8 (9,3%) je nezaposlenih, 7 (8,1%) u mirovini, 35 (40, 7%) zaposlenih, dok je 36 (41,9%) studenata. Radni odnos može se povezati s rezultatima dobi, pošto ve ina ispitanika u dobi od 18 do 30 godina ima status studenta/ice.

Grafikon 4: Smatra te li cakavicu važnim obilježjem grada Labina ?

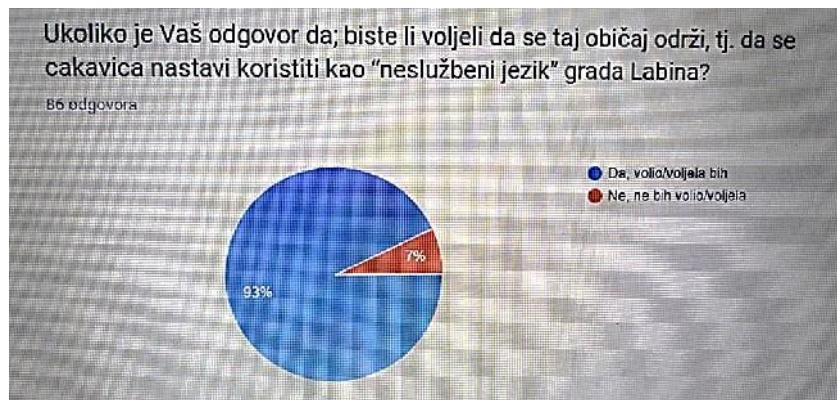

Legenda: Da, cakavica je jedno od važnih obilježja grada Labina = 81(94,2%); Ne, cakavica nije važno obilježje grada Labina = 5(5,8%)

Ve ina ispitanika (N=81, 94,2%) smatra da je cakavica jedno od važnih obilježja grada Labina, dok se petero (5,8%) ispitanika ne slaže s navedenom tvrdnjom.

Ovakvi rezultati su bili očekivani pošto je cakavica simbol grada Labina te sveopćeno poznata u Hrvatskoj i šire.

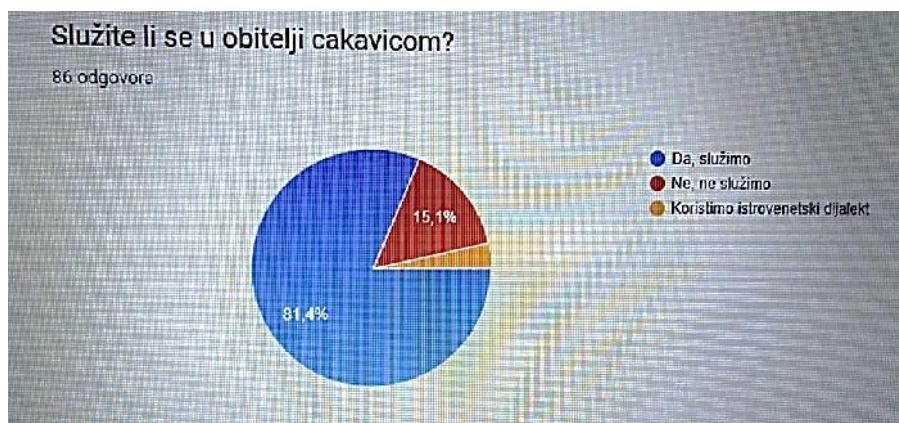
Grafikon 5: Ukoliko je Vaš odgovor da; biste li voljeli da se taj običaj održi, tj. da se cakavica nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina?

Legenda: Da, volio/voljela bih = 80(93%); Ne, ne bih volio/voljela = 6(7%)

Većina ispitanika koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrđno tvrdi kako bi voljeli da se cakavica održi i nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina (N=80; 93%), dok je njih 6 (7%) nije niti odgovorilo na ovo pitanje. Iz navedenog se može zaključiti da su ispitanici svjesni važnosti uporabe cakavice i njezinog očuvanja.

Grafikon 6: Služite li se u obitelji cakavicom?

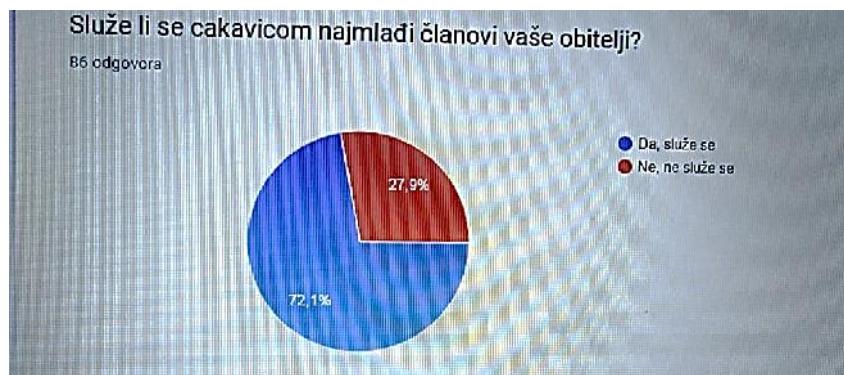
Legenda: Da, služimo = 70(81,4%); Ne, ne služimo = 13(15,1%);

Koristimo istrovenetski dijalekt = 3(3,5%)

Iz prethodnih se rezultata moglo naslutiti da većina ispitanika koristi cakavicu u obitelji, što je i potvrđeno. Većina ispitanika (N=70; 81,4%) u komunikaciji s obitelji

koristi cakavicu, svega troje (3,5%) u obitelji koristi istrovenetski dijalekt, koji se takođe koristi u Labinu (Istarska županija), dok se svega 13 ispitanika (15,1%) ne služi ni cakavicom ni istrovenetskim dijalektom u obiteljskom okruženju.

Grafikon 7: Služe li se cakavicom najmlađi i članovi vaše obitelji?

Legenda: Da, služe se = 62(72,1%); Ne, ne služe se = 24(27,9%)

Unatoč visokom korištenju cakavice u odraslih, njen malen pad u korištenju vidljiv je iz odgovora na pitanje o korištenju cakavice kod najmlađih članova obitelji. Naime, ukupno 62 ispitanika (72,1%) odgovorilo je potvrđeno, dok je njih 24 (27,9%) odgovorilo da se najmlađi i članovi njihove obitelji ne služe cakvicom. Ovakav rezultat mogao bi se pripisati jakom utjecaju službenog jezika i stranih jezika.

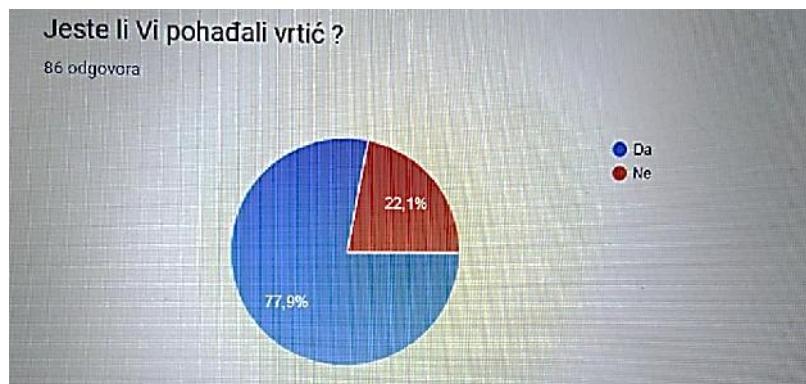
Grafikon 8: Mislite li da djeca, ukoliko znaju, vole koristiti cakavicu?

Legenda: Da, vole = 54(62,8%); Ne, ne vole = 4(4,7%); Ne znam = 28(32,6%)

Više od polovine ispitanika (N=54; 62,8%) smatra da djeca vole koristiti cakavicu. Njih 4,7% (N=4) smatra da djeca ne vole koristiti cakavicu, a 28 ispitanika (32,6%) ne znaju procijeniti vole li ju djeca ili ne.

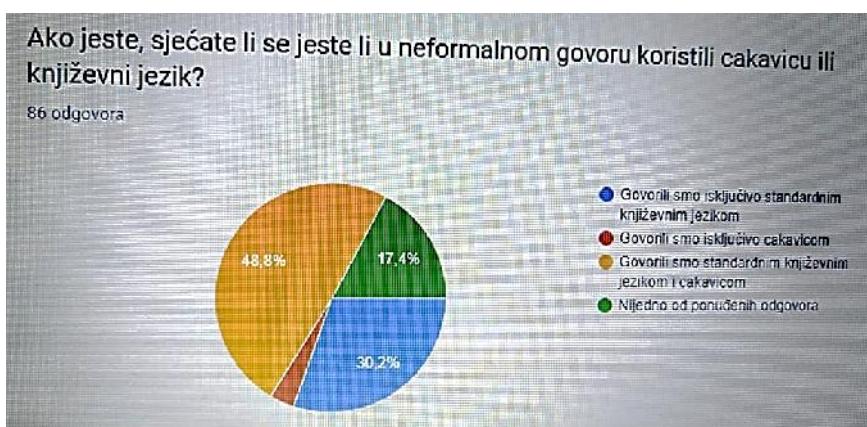
Grafikon 9: Jeste li Vi pohađali vrtić?

Legenda: Da = 67(77,9%); Ne = 19(22,1%)

Većina ispitanika (N=67; 77,9%) je poхаđala vrtić, dok njih 19 (22,1%) nije. Pošto je većina ispitanika dobne skupine 18-30 godina, ovakvi rezultati ne iznenađuju.

Grafikon 10: Ako jeste, sjećate li se jesti li u neformalnom govoru koristili cakavicom ili književni jezik?

Legenda: Govorili smo isključivo standardnim književnim jezikom = 26(30,2%); Govorili smo isključivo cakavicom = 3(3,5%); Govorili smo standardnim književnim jezikom i cakavicom = 42(48,8%); Nijedno od ponuđenih odgovora = 15(17,4%)

Od ispitanika koji su na prethodno pitanje odgovorili potvrđeno, skoro polovica (N=42; 48,8%) tvrdi da su u vrtiću govorili standardnim književnim jezikom i cakavicom, njih 26 (30,2%) je izjavilo da su govorili isključivo standardnim književnim jezikom, dok je svega troje ispitanika (3,5%) govorilo isključivo cakavicom. Od ukupno 86 ispitanika njih 15 (17,4%) nije se odlučilo ni na jedan od ponuđenih odgovora. Poput većine ispitanika, i sama se sjećam kako se u moje vrijeme vrtić a cakavica puno više

njegovala i upotrebljavala, uz standardni jezik. Djeca su prije više koristila cakavicu u me usobnij komunikaciji nego danas.

Grafikon 11: Na koje se načine najčešće njegovala cakavica u vrijeme kada ste Vi pohađali vrtić?

Legenda: Kroz razgovor = 39(45,3%); Kroz edukativne radionice = 3(3,5%); Kroz literaturu = 2(2,3%);
Kroz glazbu = 6(7%); Ništa od ponuđenog = 32(37,2%)

Ukupno 39 ispitanika (45,3%) tvrdi da se cakavica u vrti u, dok su ga poхали, njegovala kroz razgovor, njih troje (3,5%) da se njegovala kroz edukativne radionice, dvoje ispitanika (2,3%) kroz literaturu, a 6 ispitanika (7%) tvrdi da se cakavica njegovala kroz glazbu. Ukupno 32 ispitanika (37,2%) nisu ponudila ni jedan od etiri predložena odgovora, a zbog, pretpostavljam, greške u programu. Četvero je ispitanika unijelo vlastite odgovore na ovo pitanje, koje prenosim u nastavku u originalu:

Razne radionice (N=1; 1,2%)

Ne sjećam se (N=1; 1,2%)

Nisam išla u vrtić (N=1; 1,2%)

Nisam pohađala u vrtić; jedino se je cakavica upotrebljavala skroz mog djetinjstva i tako sam i ja nastavila sa mojom djecom koja su rodjena u NY. i „gonaju po nase“. (N=1; 1,2%)

Grafikon 12: Mislite li da se cakavica više njegovala u vrijeme kada ste vi poha ali vrti ili danas?

Legenda: Prije se više njegovala = 35(40,7%); Danas se više njeguje nego prije = 13(151%);
Ne znam = 38(44,2%)

Iako je većina ispitanika (N=38; 44,2%) odgovorila „ne znam“, njih 35 (40,7%) ipak smatra da se cakavica prije više njegovala nego danas. Povezala bih to s prijašnjim pitanjima, tj. s nekadašnjim zajedničkim korištenjem cakavice i standardnog jezika te s njegovanjem iste kroz razgovor i glazbu. Ukupno 13 ispitanika (15,1%) smatra da se cakavica danas više njeguje nego prije.

Grafikon 13: Mislite li da bi se u vrti ima trebalo inzistirati na korištenju cakavice?

Legenda: Da , trebalo bi = 57(66,3%); Ne , nije potrebno = 23(26,7%)

Više od polovice ispitanika (N=57; 66,3%) smatra da bi se u vrti trebalo inzistirati na korištenju cakavice, njih 23 (26,7%) smatra da to nije potrebno. I ovdje se

dogodila ve spomenuta greška s anketom pa je ukupno šest ispitanika unijelo svoje odgovore koje prenosim u nastavku:

- ✓ NE ZNAM (N=1; 1,2%)
- ✓ Ne stalno nego kroz neke radionice i sl. (N=1; 1,2%)
- ✓ Moglo bi se kombinirati cakavicu i standardni jezik (N=1; 1,2%)
- ✓ Po želji, ako ju dijete ve koristi zasto ne no usmjeriti ga i na standardni govor da mu se olakša kasnije u školi privikavanje (N=1; 1,2%)
- ✓ Ne znam (N=1; 1,2%)
- ✓ Ne, to je vrijedna kulturna bastina ali nije moguce uspostaviti kvalitetnu komunikaciju zbog nužnog razvijanja svih jezika s napretkom društva i suženog vokabulara. A kada bi se cakavica razvijala tj. mjenjala i stvarala nove riječi to vise nebi bila cakavica. Tko postuje to kulturno dobro njegovat će ga privatno, u krugu obitelji i istomisljenika. (N=1; 1,2%)

Sretna sam što je došlo do pogreške jer su ispitanici dali detaljnije odgovore te time jasnije pokazali svoje stavove o o uvanju i njegovanju cakavice u predškolskim ustanovama.

Grafikon 14: Na koji biste na in Vi uveli korištenje cakavice u vrti e?

Legenda: Kroz literaturu (stihovi na cakavici) = 14(16,3%); Kroz glazbu = 7(8,1%); Kroz radionice = 28(32,6%); Kroz razgovor = 27(31,4%); Druge = 10(11,6%)

Ukupno 28 ispitanika (32,6%) bi korištenje cakavice u vrti imao uvelo kroz radionice, njih 27 (31,4%) kroz razgovor, 14 (16,3%) kroz literaturu tj. stihove na cakavici, sedmero (8,1%) kroz glazbu, a 10 (11,6%) ih je odgovorilo „drugo“. Danas se u mnogim predškolskim ustanovama održavaju raznorazne radionice, pa se moglo očekivati da će se najviši postotak odnositi upravo na esticu „kroz radionice“.

Diskusija

Prve tri varijable odnosile su se na sociodemografske podatke ispitanika. Prva varijabla odnosila se na spol ispitanika izražena u kategorijam muško i žensko, druga varijabla odnosila se na dob ispitanika u pet kategorija (18-30; 30-45; 45-55; 55-65; 65+), dok se treća varijabla odnosila na radni odnos izražen u tri kategorije (Nezaposlen/a; Zaposlen/a; Student/ica; U mirovini). Svih 86 ispitanika odgovorilo je na tri opisane varijable.

U drugom dijelu upitnika ispituje se stav ispitanika o uporabi cakavice u predškolskoj ustanovi. Ovaj dio sastoji se od 11 pitanja: Smatrate li cakavicu važnim obilježjem grada Labina; Ukoliko je Vaš odgovor da; biste li voljeli da se taj običaj održi, tj. da se cakavica nastavi koristiti kao „neslužbeni jezik“ grada Labina; Služite li se u obitelji cakavicom; Služe li se cakavicom najmlađi članovi vaše obitelji; Mislite li da djeca, ukoliko znaju, vole koristiti cakavicu; Jeste li Vi počela ili vrtić; Ako jeste, sje ate li se jeste li u neformalnom govoru koristili cakavicu ili književni jezik; Na koje se naime najviše je njegovala cakavica u vrijeme kada ste Vi počela ili vrtić; Mislite li da se cakavica više njegovala u vrijeme kada ste Vi počela ili vrtić ili danas; Mislite li da bi se u vrtićima trebalo insistirati na korištenju cakavice; Na koji biste naime Vi uveli korištenje cakavice u vrtićima. Došlo je do pogreške u programu pa su u pojedinim pitanjima estice kao jedan od ponuđenih odgovora imale opciju „drugo/ostalo“ gdje su ispitanici mogli navesti odgovor koji nije ponuđen u upitniku.

Cilj istraživanja bio je ispitati uporabu cakavice u predškolskoj ustanovi. Problem se zasnivao na utvrđivanju svega rjeđeg korištenja cakavice. Postavljene su dvije hipoteze u kojima se pretpostavlja da djeca svega rjeđe koriste cakavicu u predškolskim ustanovama zbog utjecaja standardnog jezika te više korištenje dijalektizama izvan predškolske ustanove. Ispitanici su odgovorili na sva postavljena pitanja. Što se tiče postavljenih hipoteza, na temelju odgovora 86 ispitanika mogu reći da ona djeca koja ustanovama, a više je izvan njih. Tako je, treba uzeti u obzir da je broj od 86 ispitanika ipak premali broj naspram broja ljudi koji uistinu koriste cakavicu i da je online anketu mogao ispuniti bilo tko. Nismo razmišljali o toj mogućnosti pa smo izostavili pitanje o mjestu stanovanja te nije moguće utvrditi jesu li ispitanici s područja Labina ili šire.

Nakon dobivenih rezultata istraživanja sam bila sretna što još dosta osoba njeguje cakavicu privatno i što smatraju da bi se trebala njegovati već od malih nogu, no iznenadilo me da ljudi sve više gledaju na cakavicu kao na neki „jezik“ koji koristimo po potrebi. Smatram da je cakavica doživjela veliki pad popularnosti. Od materinskog jezika postala je jezik koji se koristi samo u privatnom okruženju, njeguje se samo kroz dane obilježavanja obljetnica ili slučaju i radijsku emisiju *Užonci našega kraja* koju već inom prati starija populacija.

12. Zaključak

Dijalekt jednako identitet. Ponekad u razgovoru s ljudima nije ni potrebno reći otkuda potječeemo ni odakle dolazimo; naš govor, naš dijalekt i riječi koje koristimo nas odaju.

„Labinska cakavica je prepoznatljiva diljem Hrvatske i svijeta. Ono što nas razlikuje od ostalih dijalekata jeste ona ključna riječ ca. (...) U Labinu su se pojavili plakati na kojima je samo ispisana riječ cagodar. Mnogi su se pitali o čemu se radi, danas smo dobili i odgovor, riječ je o novom brendu Labina, a odnosi se na ono najvrjednije – izvorni govor.“¹¹

Slika 9. Slogan grada Labina „Labinjonska cakavica je cagodar“¹²

¹¹ URL: http://5portal.hr/vijesti_detajl.php?id=12394, pristupila 19. ožujka 2018.

¹² URL: <http://www.labin.hr/labinjonska-cakavica-je-cagodar>, preuzeto 20. ožujka 2018.

Ona je blago koje su *naši stari* najprije njegovali usmenom predajom s koljena na koljeno, a zatim kroz glazbu i literaturu. Danas se njeguje kroz razne radionice, projekte, brendira se kroz proizvode i sl. No, što je s komunikacijom na materinjem jeziku, jeziku koji su koristili *naši stari* i putem kojih je ona postala ono što jeste?

Kako uvamo razliite običaje, kako restauriramo spomenike, restaurirajmo i cakavicu koja se svakim danom sve manje uje u našem gradu. Uz sva znanja i bogatstva koja ostavljamo svojim najmlađima, zaboravljamo njegovati i ostaviti ono najbitnije, ono što nas čini Labinjanima i Labinjonkama, naš dijalekt.

Djeca su tko koji ju još uvijek mogu spasiti od izumiranja. Potaknimo ih na istraživanje, na komunikaciju, dajmo im literaturu, glazbu *naših starih* i na taj način spasimo naše najveće kulturno dobro.

ZA SI DICA

LEPI NAŠI MI I DECA,
DOMO O BESEDO NE ZUBITE
I VA SRCE JE NOSITE.

S NJO NA USTAH SAKO JUTRO
SE ZBUDITE
I VECER SPAT HODITE.

(Miranda Škalamera Verbanac, *Moje prve domo e besed*)

13. Literatura

Knjige:

1. Dje ji vrti „Pjerina Verbanac“ Labin, Dje ji vrti „Gloria“ Labin, (2014) *Naše besedice*. Labin: Vetva Graph, Raša.
2. Frančić, A.; Hudeček, L.; Mihaljević, M. (2005) *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
3. *Labin: turisti ki vodi* (1996). Labin: Matthias.
4. Milevoj, M. (2006) *Gonan po naše, rje nik labinske cakavice*. Labin: Matthias Flacius.
5. Milevoj, M. (2016) *Vadin po naše*. Labin: Matthias Flacius.
6. Razzi, R. (2008) *Kalendaj*. Labin: Galerija Alvona.
7. Šimunović, P. (2011) *Izabrana djela, akavska itanka*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
8. Škalamera Verbanac, M. (2015) *Lesica Tancunica i Domicine kokoši*. Raša: ARSIA ART.
9. Škalamera Verbanac, M. (2014) *Moje prve domoće besedi*. Labin: vlast. nakl.
10. Škalamera Verbanac, M. (2016) *Zec Rojski va Aninen kapuze*. Raša: ARSIA ART.
11. Škalamera Verbanac, M.; Trinajstić, L. (2017) *Pinetoh Boži*. Raša: ARSIA ART.
12. Milenković, N. (2015) Merli od ca. Labin: Kultura snova : Kulturni krug : Grad Labin
13. Milenković, N. (2015) *akuloda na Turjone*. Labin: Grad Labin
14. Orlić, D. (2010) *Reci mi ca. Pore* : Errata corrigē Labin: Grad Labin
15. Vale, L. (1996) *Ca je a*. Labin: Knjižara i antikvarijat "Mathias" : Otvoreno sveučilište Labin
16. Raspor, N; Fiamengo, S. (2013) *Ca je a*: zbirka dje je dijalektalne poezije. Labin: Gradska knjižnica

Internetski izvori:

1. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, kajkavsko narje je.
URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=29817> (2018-3-15)
2. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, štokavsko narje je.
URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=59945> (2018-3-15)
3. <http://webograd.tportal.hr/Miha29/hrvatskijezik/kratkapovijesthrvatskogajezika> (2018-3-15)
4. Leksikografski zavod Miroslav Krleža (2008).
URL: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=606> (2018-3-16)
5. Pregled dijalekata
URL: <http://www.matica.hr/media/uploads/knjige/kapovicpha038.pdf> (2018-3-8)
6. Grad Labin, Registrirane urbane cjeline. URL:
<http://www.labin.hr/Files/201606/Za%C5%A1ti%C4%87ena%20kulturna%20ba%C5%A1tina.pdf> (2018-3-22)
7. Zeki , J. (2012). Mate Balota, *Od Raklja do Londre: feljtoni, putopisi, reportaže*, ur. Zoran Milevoj, Labin: Mathias Flacius, 2011., 264 str.. Histria, 2 (2), 289-293. URL: <https://hrcak.srce.hr/108996> (2018-3-16)
8. Grad Labin. URL:<http://www.labin.hr/cakavica> (2018-3-17)
9. 5portal.hr . Promovirana slikovnica - rječnik „Naše besedice“. URL: http://www.5portal.hr/vijesti_detalj.php?id=7295 (2018-3-21)
10. Gradska knjižnica Labin. URL: <http://www.gk-labin.hr/hr/ca-je-ca> (2018-3-17)

14.Sažetak

Ključne riječi: cakavica, istraživanje

Glavni cilj ovog rada bio je istražiti kako se njeguje cakavica te kako opštito ljudi razmišljaju o njegovovanju cakavice u predškolskim ustanovama. U radu sam navela na koje se sve načine cakavica razvijala, što je sve utjecalo na njen razvoj, ali i pad u korištenju iste. Također sam navela neke od načina očuvanja cakavice.

Završni rad *Jezična panorama u predškolskim ustanovama* koncipiran je u dvije cjeline. Prva cjelina odnosi se na nastanak cakavice i na načine na koje se ona njeguje. Druga cjelina odnosi se na istraživanje. Na temelju postavljenog problema, postavljenih hipoteza te provedene online ankete pokušala sam dokazati sve manje korištenje cakavice u i izvan predškolske ustanove.

Summary

Keywords: cakavica, research

The main objective of this study was to explore how to nurture cakavica, and what people generally think about fostering cakavica in preschools. In this article I stated in what ways cakavica developed, all of which contributed to its development but also the decline in the use of the same. I also noted some of the ways of preserving cakavica.

Final work *Language panorama of preschool institutions* consists of two parts. The first part refers to the development of cakavica through history and the ways in which it is being cherished now. The second part refers to the poll. Based on the above problem, hypothesis and conducted online surveys I tried to prove that cakavica is being used less and less both in and out of preschool institutions.